

Szerkesztőség:

Iső kerület 246. házszám,
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
lendők.

Kéziratok vissza nem
adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
könyvnyomdája, hová az
előfizetési pénzek, a hirde-
tések és ezeknek díjai, va-
lamint a felszólamlások kü-
lendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva egész évre 4 frt, fél-
évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 8 kr.

Felelős szerkesztő:

Máthé József. Viz Zoltán.

Kiadótulajdonos: SZERDAHELYI JÁNOS.

Társ-szerkesztő:

Hirdetmények:

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a ki-
adóhivatalhoz küldendők. Nyilttér sora 50 kr.

A munkás-kérdés.

II.

(V.) A mult alkalommal kifejtettük, mi-
szerint a munkás-kérdés sikeres megoldásá-
nak alapja a keresztény tanok érvényesü-
lésében, nevezetesen a szeretet, önmegtartózkodás
és áldozat cselekedeteiben található tel.
Egyszersmind utaltunk arra is, hogy ezeken
kívül vannak még egyes segédeszközök,
melyek a szegény osztály helyzetén jelenté-
kenyen könnyíthetnek s azért a fölvetett
kérdés alkalmából figyelmen kívül nem hagy-
hatók. Ezen eszközöket nem szabad csak
egyoldalulag csak egyik-másik társadalmi
osztály — vagy tényezőnél keresni, mert
valamint a baj társadalmi uton támadott,
úgy annak orvoslása is csak az egész tár-
sadalom közreműködésével oldható meg.

A munkás osztály és kisbirtokos-
ság részéről előnyös eszköz gyanánt kínál-
kozik a társulás oly egyesületekbe, a
melyek a közös érdekek előmozdítására vagy
szükségleteik kielégítésére alkalmasak. Ily
társulatoknak tagjaként a munkás másokhoz
kapcsolva érzi magát; az elhagyatottság ér-
zete elenyészik s boldogítja és megelégedetté

teszi a tudat, hogy nem áll egyedül, de
tagja egy nagyobb egésznek, mely őt és hoz-
zártartozóit osztályrészesével együtt egyenlő
szeretettel részesíti. Ennek folytán szívesen
és megvigasztalódva adja át magát nehéz
munkájára, az elkeseredés bensejében nem
kap lábra és habár szegényül is kell élnie,
mégis osztályrészesének szeretetteljes érint-
kezése által, tekintettel a mindnyájunknak
megadott fensőbb hivatásra, e szegénységet
békétűrőleg fogja elviselni.

Hogy azonban az ily társulás célja
eléréssék, kell, hogy vezérekül minden tek-
intetben megbízható, az isteni tekintély
alapján álló s értelmileg is arra képesített
egyének alkalmaztassanak, mert ellenkezőleg
a gyógyszer rosszabb lesz a betegségnél,
amennyiben ferde irányban csak az osztály
gyűlöletet fogja szolgálni. Egy ily derék egylet
elnökének, gróf Keglevich Gábornak levelét volt
szerencsénk lapunk mult hó 22-iki számában
közölni. A pestmegyei gazdasági egyesület
egyike a nagy nemzetgazdász gróf Károlyi Sán-
dor hazafias buzgólkodása folytán az utóbbi
időben keletkezett ama derék társulatoknak,
melyek üdvös működését a kormány is elis-
merte s azért törvényileg szabályozza az ily egy-

letek létesülését, melyek főcélja: olcsó hitel
nyújtása a kis gazdáknak, hogy azok szorultság
esetén lelketlen uzsorások által ki ne zsák-
mányoltassanak. Községünkben van az „Ön-
segélyző“, a „temetkezési egyesület“ melyek
mind a szegényosztály gyámolítására szol-
gálnak. Törvényileg vannak országosan szer-
vezve a betegsegélyző pénztárak, melyek a
betegség esetén állnak a munkás- és család-
jának védelmére. Ily célú társulatok továbbá
az egyes helyeken felállított fogyasztási egy-
letek, melyek lehetővé teszik a neki és
családjának szükséges élelmiszerek olcsó
áron való beszerzését; a productiv-társula-
tok, melyek a munkást egy közös erővel
alapított iparvállalat nyereségeinek osztá-
lékosává teszik. Végre oly egyesületek, melyek
a munkás általános szakismeretének
további kiképzésére és ennél a szükséges
valláserköcsi jelleg fejlesztésére keli szol-
gálniak, milyenek pl. a legény-egyesületek, ná-
lunk az „iparos ifjak köre“.

A munkás-kérdés megoldásához azonban
a birtokos osztály is kötele hozzájárulni
tehetsége szerint. Ezt pedig a vagyonosak
két úton tehetik. Először ha a munkások
egyesületeiben ők is szerepet vállalva, a sze-

TÁRCZA.

A tudás hatalma.

— Eredeti elbeszélés. —

Még kicsi kis gyermek koromban mondta el
nekem ezt a történetet csitításul, békeltetésül egy
kedves, jó öreg barátom.

Barátomnak mondom, mert igazi gyermek-
barát volt, és — galambösz haja, hatvan éve da-
czára — élénk, beszédes szemü, piros arcú, ruga-
nyosjárású kedves öreg, valóságos megöszült gyermek.

Gyakran a térdeire vett, ha édes anyánkat
meglátogatta és mesélt nekem, mesélt száz meg
száz mindenféle fura tündérmesét, meg más és
sokféle igaz történetet is.

Ez az egy megmaradt emlékezetemben. Le-
írom, elmondom úgy, a mint én hallottam, elbe-
szélem, mert nem mese, hanem — mostani fel-
fogásom szerint — igen érdekes és tanulságos el-
beszélés; mondják el az anyák kedves kicsiköik-
nek, mondják el az apák tanuló fiaiknak!

Volt egyszer egy igen-igen gazdag bankár;
annak volt egy kis fia, akit nagyon, de nagyon
szeretett; mert jó, jámbor, szófogadó gyerek volt
és már legzsengőbb gyermekkorában igen eszes,
okos fiú volt, és szorgalmasan tanult. Minden is-
kolájában ő volt az első között az első.

A kis fiú felnőtt, növekedett korban és böl-

esességben, — mint a szent Biblia mondja a kis
Jézusról, — felnőtt, felserdült. A gyermekből ifjú,
az ifjúból férfiú lett; elvégezte már minden isko-
láját, fel egész a legmagasabbig; de még mindig
tanult, tanult és tanult; pedig nagy gazdagságá-
nál fogva e se lett volna rászorulva.

Még hozzá egyetlen gyermek volt.

De ő csak tanult tovább.

Mikor már iskola nem volt se fölfelé, se le-
felé, amit ki ne tanult, el ne végzett volna, haza
ment a kedves édes apjához, a ki azalatt bizony
nagyon, de nagyon megöregedett és levette vállai-
ról a kiterjedt nagy bankárüzlet nehéz terheit, át-
vette gondjait és apját nyugalomba helyezte; abba
a jól megérdemelt kellemes nyugalomba, melyet
a nehéz munkában töltött ifju és férfikor ad az
aggastyánnak, ki ha vissza tekint egész életére,
élete befutott pályájára, munkájára és munkája
eredményére, elmondhatja, szép vagyonát, jó gyer-
mekét, hü barátait és tisztelői nagy seregét te-
kintve: „Nem hiába dolgoztam, fáradtam. Ime itt
az eredmény, nyugalomba, pihenni térek. Elmond-
hatja a koszorú költővel:

„Partra szállottam,
Bevonom vitorláim.
A szelek mérgét
Nemesül megálltam.“

Mert ilyen volt az öreg. Az is szorgalmas,
becsületes és igen jó szívü ember volt. De most
már átadott mindent a fiának s maga egyik falusi
jóságára vonult vissza, hol vadászgatással, hor-
gászással és olvasgatással töltötte életét.

A bankárüzlet minden gondja fiára maradt.
De az nem csak hogy el nem csüggedett,
de a mellett, hogy semmi fontosabb pénzbeli dol-
got másra nem bízott, mindent maga végzett, —
talált még időt arra is, hogy tovább tanulhasson.
Ugyan mit tanulhatott még!?

Most nyelveket tanult, majd a művészetre
adta magát, tökéletesebb lett a zenében, meg-
nult festeni és üres óráiban félig tudvágyból, félig
szórakozásul, egy hírneves szobrász vezetése alatt
apró szobrokat, domborműveket faragott.

Egyszóval tanult és képezte magát még érett
férfikorában is, mikor már magának is voltak gyer-
mekei, tanuló fiai; a gyermekkorában nyert buz-
ditás, folytonos ösztönzés és a tudás édes érzete,
öntudata kiolthatlan tudvágyat ébresztett lelkében.

Megtanult ő mindent, a mit csak megtanul-
hatott.

Egyszer egy hírneves, nagy bűvész jött abba
a városba, melyben lakott, és ügyes, szinte meg-
foghatatlan, gyönyörű mutatványjaival bámulatra és
zajos tapsokra ragadta a közönséget.

A mi Károlyunknak, — mert így hívták —
nem kellett ennél több: másnap magához kérte
a nagy bűvészt és fejedelmi tiszteletdíjért rávette,
hogy oktassa be őt legalább a bűvészet legelső
elemeibe, hogy elsajátítsa a kézügyesség és gyor-
saság e bámulatos csodáit.

A bűvész beleegyezett s Károly két héten át
gyakorolta magát a bezárt szobákban, míg végre
annyira vitte, hogy barátai, ismerősei előtt kisebb

gény osztálylyal közvetlen érintkezésbe lépnek. Ez által megismerik azok helyzetét, panaszait, igényeiket s így az ellentétek elsímitására igen hathatós eszközt fognak megnyerni. Másrészt, ha pénzzel segítézik, az oly munkás-társulatokat, melyek csak bizonyos pénzbefektetés mellett valósíthatók, melyekre a munkás-osztály vagyontalanságánál fogva képtelen. Itt is azonban kell, hogy a keresztény szeretet vezesse az embereket, mert különben eszközökké válnak az ily társulatok is a vagyonos osztály előnyének előmozdítására s más magasabb motívum hijával egyszerű nyereszkedési üzletekké alacsonyulnak.

A munkás-kérdés megoldására igen nagy befolyással lehet az állam. Ennek kötelessége mindenekelőtt a munkásoknak érdekeit igazságos és jótékony törvénnyel megoltalmazni. Szükséges tehát, hogy a munkások egyesületeit törvényes uton oltalmazza és előmozdítsa; továbbá szabályozza a munka-időt és pedig a vasárnapi munka eltöltésével. Kielégítő mértékben kell továbbá a munkabért megszabnia, vagyis a bérvizonyokat törvényesen szerveznie; a női és gyermeki munkákat a gyárakban el kell tiltania vagy legalább lehetőleg korlátozania, végre a gyárak munkahelyiségeire törvényes uton gyárfelügyelők által felügyeletet gyakoroltasson, mely utóbbiak kötelessége legyen az egészségre káros hatású helyiségek megszüntetéséről gondoskodni.

Ezenkívül az államnak tehetségében és kötelességében áll a nyilvános terhek enyhítésével, az adók igazságosabb felosztásával a társadalmi visszasságok megszüntetéséről gondoskodni, mert az csak méltányos, hogy aki az államban és az államtól többet élvez, ennek többet is fizessen. Épen úgy teheti

körben, a szalonok estélyein ő is tarthatott igen sikerült kisebb előadásokat.

— Ezt is tudom; ebből is megélek esetleg; ki tudja nem veszem-e még hasznát, nem szorulok-e rá még valaha. Minél többet tud az ember annál jobb; — ezt szokta mondogatni mindig, ha valami újat megtanult; ezt mondta most is.

Máskor meg egy ügyes hasbeszélő jött a városba és csodálatos tehetségével nagy diadalt aratott.

Utánozta bármely állatnak, szerszámnak a hangját: sétabottal nagyszerűen fűrészelt, egy kis ABC-és könyvvel az asztalon úgy gyalult, hogy megesküdtél volna rá, hogy valóban fűrészt hallasz harsogni, gyalut fütyölni.

Ugy tudott beszélni, hogy az ember az ő hangját majd a padlásról, majd a pinczéből, majd az ajtó előtt vagy az ablak alatt hallotta, mintha csak valóban onnan iött volna.

Hogy Károly már másnap órákat vett a hasbeszélésből és hogy néhány hét múlva már ő maga is mulattatta, ijesztgette barátait ilyenféle mutatványokkal, azt természetesen fogod találni, ha Károlyt ismered.

— Ki tudja nem veszem-e ennek is hasznát, — ez volt a jelszó ekkor is.

Évek mentek, évek multak, az öreg bankár már rég meghalt; Károly pedig többnyire a városon kívül lévő pompás villájában lakott, itt volt az irodája is, ez volt legkedvesebb helye.

és köteles az állam oly törvényekről gondoskodni, melyek a pénznek és tőkének természetellenes uralmát korlátozzák, tehát az uzsorások elleni törvénnyel és szédelés megszüntetésével és annak korlátozásával. Ilyen és ehhez hasonló más eszközök által hatalmában áll az államnak a munkások társadalmi helyzetének megjavítására hatalmas befolyást gyakorolni.

Végül a legmélyebbre ható társadalmi hatalom az egyház, a mely magasztos céljánál fogva első rangú tényezője a társadalmi rend fentartásának, úgy hogy mondhatni, miszerint a vallás figyelembe vétele nélkül a socialismus megoldása lehetetlen. Az egyház az, mely a túlvilágra utalva, mint legfőbb célra, hivat egyforma szeretettel karolja fel. Itt van az igazi egyenlőség és testvériség, a hol úr és szolga az Isten egyforma teremtményeként tekintetik s a hol minden társadalmi osztály közötti ellentétet az egyetlen parancs van hivatva elfütnetni: „szeresd felebarátodat mint tenmagadat!” A munkás figyelmeztetik, miszerint igényeit a kellő határok közé szorítsa, mert nem ő reá vonatkozik-e a biztató ígért: „Boldogok ti szegények, mert tietek az Isten országa” (Luk. 6. 20.) és más helyen: „Az Isten nem a szegényeket választotta-e e világon, hogy a hitben gazdagok és örökösei legyenek amaz országnak, melyet Isten az őt szeretőknak ígért?” — A gazdag intetik, hogy könyörüljön a szegényen és ossza meg vagyonát az inségessel, mert így szól az irás: „Aranyatok és ezüstötök rozsdát kap és azok rozsdája bizonyosság lesz ellenetek és megemészti testeiteket, mint a tűz”. (Jakab 5. 3.)

Az egyház nemcsak tanítása, de a keresztény szeretet művei által is igyekszik a

Hivatalnokai közül csak a könyvelő lakott itt künn vele; de itt volt a főpénztár is.

Egy forró nyári nap után még este is tovább dolgozott a bankár, be a sötét éjszakába. Az est is meleg volt, tikkasztó; a kis iroda ablakai tárva nyitva voltak s a földszinti szobában szinte kibejárt a kellemes éjjeli szellő.

A bankár mélyen elmerülve dolgozik.

Egyszerre sajátágos zuhanás riasztja fel munkájából, — a toll kiesik kezéből és a kiáltás torkán akad, mikor látja, hogy az ablakon át herkules termetű rabló ugrott be és felvoant pisztolyát Károly halantékához tartva elfojtott hangon szól:

— Egy szó, egy hang... és a halálfia vagy! A házban már mindenki alszik, eselédid elpihentek, beláthatod, hogy teljesen védtelen vagy!

Károly bizony belátta, hogy a rablónak igaza van: még a csengő is közte és a zsvány között van.

— Siessünk, nincs vesztegetni való időm; ne félj, én csak a pénzedet akarom, ha ideadod mind mind, — és a martalócz szemei felvillannak a birvagyától, — akkor hajad szála se görbül meg. Siess, itt ez a zsák, ebbe merd bele minden bankódat, de meg ne esalj, mert látod, mögöttem állok és a pisztoly mindig csiklandozni fogja hideg csövével halantékedat.

Mit volt mit tenni, Károly mély sóhajtással fel áll, — a sulyos vasládához lép, kinyitja és elkezd a balkézzel tartott zsákba két marokkal töl-

munkás-kérdés megoldását elősegíteni. Az egyház ily eszközökről sohasem feledkezett meg. Ki számiálhatná meg a kórházakat és egyéb jótékony intézeteket, melyek az egyház által vagy ennek szellemében a szegények és szükségét szenvedők részére minden időben alapítottak. Mily nagy a rendtársulatok száma, melyek a századok folyamán az egyházban és ennek szellemében a betegek és szegények ápolása, a munkaképtelen szegények gondozása, a szegény gyermekek nevelése és tanítása céljából létesültek. Ne bántuk munkálkodásukban, sokkal többet fognak ezek a szükség enyhítésére és a socialis kérdés megoldására tenni, mint a a szószékek és népgyűlések összes beszédei!

Ezekben fejtettük ki tárgyunkra vonatkozólag nézetünket. Vajjon sikerülni fog-e katasztrófa nélkül a társadalmat természetének megfelelő tagoltságába visszahelyezni, nem tudhatjuk, de mindenesetre megnyugvásunkra szolgál, ha nem nézzük ölbe tett kézzel az eseményeket, hanem tehetségünk szerint közreműködünk a bajok orvoslására azon téren, a melyre hivatattunk s e tekintetben is elmondhatjuk: „megtettük kötelességünket!”

Az iskola.

II.

Első cikkemben már kifejttem, hogy a helybeli kath. iskola vagyoni helyzete mily igényekkel áll elő a hitközség tagjaival szemben. Ugyanis először is ki-ki fizesse iskola adóját pontosan és a „Canonica visitatio“-ban előírt terményben; másodsor gyermektelen öregek vagyonuk fölötti végrendelkezésükkor ne feledkezzenek el az iskoláról s hagyjanak annak alapjára valamit, hogy így lassankint a szaporodó nemzedék nagyobb igényeinek is megtelelhessünk iskolánk vallási jellegének veszélyeztetése nélkül.

Most áttérek azon kötelmek tárgyalására, a melyek a szülőkre hárulnak gyermekeik iskoláztatása tekintetében.

teni az aranyokat és nyalábszám dobálni az ezreket.

Amint egyszer így lehajlik, elmosolyogja magát.

Mi ez?

Megörült talán, hogy mosolyog, így vesznai látván atyja és saját szerzeményét? Nem, nem volt örült. — — —

A következő pillanatban valaki a rabló háta megett bekiált az ablakon:

— Károly ne félj, az egész ház körül van véve esendőrökkel.

Egy egészen más valaki meg hangosan kommandirozza: álljatok el minden kijárót!

A rabló ijedten elejti a zsákot, eldobja pisztolyát, az ablakhoz rohan, látja, hogy ott még szerencsésjére senki sines, kiugorni s eltűnni a sötét éjszakában, egy pillanat műve volt.

Károly a csengőhöz lépett és csakhamar talpon volt az egész ház.

Ki kiáltott be az ablakon?

Senki.

Károly a pénzes ládára hajolva, elővette hasbeszélő ügyességét: akkor mosolyodott el, mikor ez végső szorultságában eszébe jutott.

Sokat tanult és még is a legutolsó tanulmánya mentette meg életét és vagyonát.

Fiaim, csak tanuljatok! Az ember nem tudja minek veszi hasznát.

1. A szülő küldje gyermekét pontosan az iskolába. Ez a legelső regula, a melyet be kell tartani, ha azt akarja valaki, hogy gyermeke tudjon. Nincs nagyobb akadály a legbuzgóbb tanítói működésnek is, mint a rendetlen iskola-látogatás, mely lehetetlenné teszi, vagy legalább is megnehezíti az összefüggő, tökéletes tanítást. A törvény is szigorú intézkedésekkel szorítja ennek ellenőrzésére a hatóságokat s mikor a tanító félhónaponként az előjárásához átteszi az igazoltan és igazolatlanul mulasztottak lajstromát s az utóbbiak szülei büntetéssel sújtanak, ne okozzanak e miatt az illetők senki mást, mint önmagukat, mert ha akarjuk a czélt, kell akarnunk azon eszközöket is, melyek azon czél elérésére szükségesek. Ha akarjuk, hogy gyermekeink szert tegyenek az életben annyira szükséges alapismertekre, úgy tudjunk esetleg áldozat utján is erre közreműködni s egy kis nyereségért, a melyet fejletlen gyermekünk munkája ad, ne tegyük kockára gyermekünk egész jövőjét.

Itt különösen hangsúlyozom a törvény ama rendelkezését, a melyet sokan nem akartak vagy tudtak eddig megérteni, hogy t. i. azon gyermek, ki szept. 1-től tölti be 12-ik évét, az ekkép megkezdett tanévet kihúzni tartozik, ha bár elmúlt is tizenkét éves. Tehát ne is járjanak se a tanítóhoz, se az iskolaszék elnökéhez, sem az előjárásához a végett, hogy ebbeli köteleességök alól fölmentsék őket. A törvény mindnyájunkat kötelez egyrészt, másrészt pedig azért szaporítottuk nagy nehézségek leküzdésével tantermeinket, hogy az eddigi zsúfoltságot megszüntetve, minél alaposabb és tökéletesebb tanításban részesülhessenek gyermekeink. Nevezetesen pedig a IV. osztályt külön tanterembe helyeztük önállóan az V—VI. osztálytól, a mely utóbbiban a tehetségesebb gyermekek végzik tanulmányaikat, de a hol vizsgára aigha maradna tanuló még mutatványul is, ha tágan fogva a törvény rendelkezéseit, épen a gyermekek tanulmányainak tökéletesítése czéljából nem tartanók össze a legnagyobb tanulókat erélyes kezekkel.

2. Óvakodjanak a szülők a tanítók tekintélye ellen gyermekeik előtt beszélni vagy cselekedni. A fegyelem elkerülhetetlen föltétele a jó iskolának, fegyelem nélkül a legnagyobb erőfeszítés sem képes sikert felmutatni. A fegyelem tartásához föltétlenül szükségesnek tartom, legalább a mi népiskolánkban a testi fenytést is, természetesen a mérséklet határai között. Ehez a tanítóknak, mint a szülők helyetteseinek természet adta joguk van, a miért okos szülő soha nem is panaszkodik, sőt abban a tanító buzgalmit látja, ki gyermekéből derék embert, hasznos polgárt akar nevelni a természet ferde kinövésének nyesegetésével.

Sokszor tapasztaltam már azonban, hogy némely szülő igen érzékeny s elvakítva az u. n. majom-szeretet által, gyermekének testi fenytése esetén, a tanító meghallgatása nélkül, kész — gyermeke mentegődzéseinek hitelt adva, — a tanítót a legnagyobb szidalmakkal illetni, minden rosszal meggyanusítani, fünek-fának panaszkodni a helyett, hogy gyermekével szemben a tanítónak fogva pártját, segítségére lenne a fegyelem nehéz munkájában s így lerontja azt okatlan pártolásával, amit a tanító építeni akart. Ki az oka aztán, ha a gyermek nem respektálja kellőképen az ő szellemének vezetőjét, ha ennél fogva nem is kölcsönöz súlyt az ő szavainak s jóra intő szavai gyümölestelenül repülnek el megetté? Nemde a szülő, a ki nem működik párhuzamosan az ő helyettesével, a tanítóval, aki nem védi meg a nevelés oly szükségesség alapját, a tekintélyt?

3. Érdeklődjenek a szülők gyermekeik iskolai előmenetele iránt s legyen a szülei ház, a családi kör kiegészítője az iskolának. Mily kedves jelenet a családi életben, midőn a kis tanuló-gyermek szeretettel naponként kikérdezi a család egy idősebb tagja, vagy épen az apa, anya. Mily kedvet önt ez a gyermekebe a tanuláshoz, mennyire fokozza benne a nemes törekvést a tudáshoz azon gondolat, hogy nemcsak tanítója dicséretét, de jó szüleinek szeretetét is kiérdemli szorgalmával.

De ne csak a szellemi mivelődés tekintetében legyen a család kiegészítője az iskolának, de és főleg morális tekintetben is. Hiába oktatja a tanító növendékeit a legszentebb dolgokra, hasztalan nemesíti esztét és szívét, ha otthon a rossz példa mind e törekvésének ellene áll. Ha káromkodást hall a gyermek, csoda-e, ha imádság helyett az iskolai oktatásdaczára is utánozza ebben szüleit? Ha apját látja ittas állapotban anyjával éktelenül veszekedni, csoda-e, ha később lassan-

kint ő is indul atyja nyomdokain az örvény felé? Ha szülőitől épen ellenkezőjét látja azoknak, a mikre az iskolában tanítják őt, nem esik-e gondolkozóba, nem kezd-e legalább is kételkedni az erkölcsi elvek komolysága felett s nem lesz-e a romlott akarat képtelenné az ellenállásra, midőn az élet sok kísértései között szilárdan kellene megállni a lelkiismeret és a becsület utján? Szülők! gondoljátok meg, minő felelősség hárul reátok gyermekeitek miatt. A fejletlen gyermek anyag, melyet formálni lehet a viaszhoz hasonlóan. Szülők, ti formálhattok belőle egyaránt angyalt vagy ördögöt. Válasszatok tehát tetszésetek szerint, de jól gondoljátok meg, hogy ha örömet akartok találni már itt e földön gyermekeitekben, ha azt akarjátok, hogy azok titeket az Isten parancsolata szerint becsüljenek, szeressenek, öregségtekben gyámolitsanak, akkor neveljétek őket az iskolával párhuzamosan istenfélelemre, lelkiismeretességre, becsületességre és munkás életre. Csak így lesz biztosítva a társadalom alapja: az erkölcs, mely Berzsenyi költőnk szerint, ha megdől, egy Róma is ledől s rabigába görbed.

Remélem, hogy igénytelen szavaim az illetékes helyeken megszívlelésre fognak találni. Különben e helyen lesz még alkalmunk az iskola fontos ügyével foglalkozni. Addig is legyen elég egyelőre ennyi!

Polgári iskola.

Tegnap mult egy hete, e hó 4-én volt a város küldöttsége Wlassich Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt, — átnyújtották a város kérvényét. A küldöttség szószólója, Gulner Gyula által szóval is előadott kérelem után a miniszter nagyon biztatón válaszolt. Nevezetesen helyeselte, hogy a város folyamodott az állami segélyért, illetve az állami iskoláért, — a város ajánlatát, hogy t. i. az állam csak a személyi kiadásokat (évenként mintegy 15 ezer forintot) fedezve, a dologi kiadásokat e város fogja fedezni — elfogadhatónak találta, és biztosította a küldöttséget, hogy a jövő 1899. évre az abonyi polgári iskola költségeit az állami költségvetésbe okvetlenül fel fogja venni, csak azután attól függ a siker, hogy a miniszter-tanács helybenhagyja-e. Mi hisszük, hogy helybenhagyja, mert — mint a miniszter úr nyilatkozott — nagy sújt fektet a kormány a polgári iskolák felállítására; ilyen iskolák kellene Magyarországon. Ennek pedig az az oka, hogy csupa gymnasiumokkal árasztották el az országot, és olyan iskola, hol értelmes polgárokat nevelnek, alig van egynehány. Ha például a czeglédi megszűnik, itt az alföldön nagy kerülőben nem lesz polgári iskola, csak az abonyi.

SZINHÁZ.

Ritka művelőzet kínálkozik az abonyi jóízű közönségnek. Ugyanis Kiss Pál, a szepesi színházterület igazgatója jól szervezett társulatával jön városunkba és e hó 15-én már meg is kezdte az előadásokat. A társulat tagjairól elég volna csak annyit mondanunk, Kiss Pál a Komjáthy-féle debreczeni társulatnak a színe-javát hozta el magának; de mégsem halgathatjuk el, hogy midőn egy Némethy Gizella és mellette Abonyi Teréz primadonnák ékesítik a társulatot, a kik a vidéki színművészetnek már ismert csillagai, — midőn Berzsenyi Margit és az Abonyban is jól ismert Demélyné Kovács Kornélia és még a Feld-színházról ismert Halmay Kornélia kecségetnek művészi játékaikkal, nem halgathatjuk el, hogy Abony város műpártoló, jobb ízű közönsége oly élvezetes estéknek néz elébe, melyekben ritkán részesül. Ha még a férfi személyzetből Kiss Pál igazgatót és Nagy Pistát a két kiváló tenoristát, Nemes Sándor baritont, Rátkay, Szilágyi, Krasznai, Vágó jeles művészeket fölemlítjük, lehetetlen agódnunk a felett, hogy közönségünk e jól szervezett társulatot kellőképen ne pártolja. Lesz alkalmunk művészeink előadásaiából meggyőződni, hogy ők a magasabb igényeket is kibirják elégeteni, — lesz alkalmunk a társulatnak itt föl nem említett tagjainak tehetségét, művészetét is méltányolni.

Épen ebben a reményben, épen ebből a meggyőződésből kiindulva, ettől e tudattól ösztönözve a legjobb ingulattól merjük ajánlani művé-

szeinket. Csakhogy az erkölcsi elismerés mellett az anyagi támogatásra is szükség van. Más tehetősebb, nagyobb városokban a vidéki színészet ingyen színházat, ingyen világitást, sőt még bizonyos mennyiségű pénzsegélyt is kap. Abony ezt nem teheti; de azt méltán meg lehet várni az abonyi közönségtől, hogy a színi előadások látogatásával segítse, gyámolítsa a művészetet. Hiszen ezt a segélyt nem adja ingyen; bő élvezetet nyújt neki a ritkán élvezhető előadás. Kereken kimondva, Abony város közönsége nagyon is lekötöztetettnek érezheti magát, hogy ilyen társulat — mint ez is — meglátogatta, fölkereste. Es amennyire tájékozva vagyunk, meg is lehetnek művészeink elégedve; mert a közönség színe-java a legnagyobb készséggel, ha szabad magunkat így kifejezni, a legnagyobb örömmel fogadta a társulatot. Mi a magunk részéről csak üdvözölhetjük a színművészet fölmentjeit, és hisszük, hogy számosan lesznek, kik már az első előadások után meg lesznek győződve, hogy itt valódi művészetet, igazi izlést és páratlan művelőzetet nyertek visszonzásul a szíves pártolásnak.

A róm. kath. tanítói karból alakult műkedvelő-társulat e hó 5-én adta elő a hátrahagyott család című drámát. A nehézkes irányú színmű kemény próbára tette a szereplők képességét; de ők derekasan megálták helyüket; megbirkóztak azzal a feladattal, a mi gyakorlottabb színészek is becsületére válnék. De kaptak is virágot, meg tapsot eleget. Jövőre könnyebb menetű darabot fognak választani és mi hisszük is, hogy azzal az odaadással, a mit kifejtettek, igen, igen élvezetes estéket tudnak még rendezni a jótékony célra.

Ma este az iparos ifjak adják elő a falu rosszát az Abonyi Lajos szobor alap javára. Szép és nemes dolog. Hisszük, hogy közönségünk sietni fog az első darab kő letételéhez, hogy büszkén mondhassa, hogy ennek a szobornak első áptételénél én is ott voltam, ahoz én is hozzájárultam.

A tószegi műkedvelő ifjuság a tószegi Kossuth szobor javára f. hó 5-én színelőadást tartott. Színre került Tóth E. híres népszínműve „A falu rossza.” Az előadás egészben sikerültnek volt mondható; a főbb szereplők személyesítői: Finom Rózsi (Kovács Mariska), Göndör Sándor (Péter Sándor), Bárti Teresi (Sasi Jolán), Feledi Boriska (Kiss Emmi) és Feledi Gáspár (Kiss János) élvezetes előadásban részesítették a szép számú közönséget. Gonosz Pista (Töröcsik Pál) játéka pedig határozottan felül állt a dilettantizmus színvonalán. A színelőadást követő táncmulatság — talán mondanunk se kell — fesztelen jó kedvben reggelig tartott.

MI UJSÁG?

— **Értesítés.** Tudomására hozatik ez uton is közönségünk kath. polgárságának, miszerint a f. hó 16-án tartandó kántor-választás megajtására a Nagymélt. Egyházmegyei Főhatóság 2340/1898. számú magas rendelete értelmében kizárólag az iskolaszék, mint a hitközség képviselője lesz jogosítva. Maga a jelzett főpásztori leirat egész terjedelmében így hangzik: „Az egyházi főhatóság egy bizonyos egyének a kántori választás alá becsatolása iránt előzetesen nem szokott döntőleg nyilatkozni, nehogy a választás szabadságát korlátozza, de hangoztathatom azon alapelvet, hogy minden kántor csak azon esetben erősíthető meg, ha vagy oklevéllel vagy kétségekbe nem vont közmegegyezéssel igazolják az ő képzettségét. Az iskolaszék tagjai fognak választani s azok, mint a hitközség képviselői, remélem, az egyház tekintélyét tisztviselőinek közelszerésben részesülő tanultsága és képzettségében is fenntartani igyekeznek. Vácson 1898. jun. 3. Constantin püspök.”

— **Küldöttség a püspöknel.** Amint értésülünk, a „Kath. Olvasó-egylet” és a „Kath. Munkás-egylet” 6 tagu küldöttséget menesztett f. hó 11-én a püspök úr ő nagyméltóságához a végett, hogy tőle a kántor-választás jogát a nép részére kérelmezze.

— **A helybeli rk. iskolaszék** f. hó 5-ikén megtartott gyűlésében a következők nyertek elintéztést: I. Elnök jelenti, miszerint Tóth József kir. tanácsos, megyei tanfelügyelő máj. 22-én a helybeli polgári iskola ügyében városunkban időzvé, abbeli sürgős utasítást adta általa az iskolaszéknek, miszerint a központi iskolánál még

egy tantermet, lehetőleg már a legközelebbi tanévre állítson és szereljen fel, a mely esetben biztosítja a 13-ik tanító részére is a 300 frt évi államségély elnyerését. Az iskolaszék a tanfelügyelő úr kívánását indokoltnak találván, tudomásul veszi azt, tekintettel azonban az idő rövidségére s azon körülményre, hogy az erre szükséges költségek fődöze az idejében pénzárban nincs, miután az csak a jövő költségvetésbe vehető fel s továbbá, hogy a tanterem átálakitandó helyiség ez idő szerint bérbe van adva az „Olvasó egyesület”-nek, a mely azt egy évre vette ki, kimondja, miszerint a jövő tanév végével intézkedni fog, hogy a központban jelenleg bérbeadott helyiség teremmel alakítsák át. II. Olvasatlik a 7 újabb tanítói állás részéről beadott abbéli kérelem, miszerint a jövő tanévre esedékessé váló 50 frtnyi lakbér, mely a múlt gyűlésen adatott meg, a 400 frton felül a 7 újabb tanítónak 100 frtra emeltessek. Az iskolaszék méltányolja a felhozott indokokat, de miután a jövő költségvetést az új 350 frtos tétel nélkül még az új tanterem átálakítása és felszerelésének költsége is terhelné fogja, másrészt pedig sem a Miniszterium, sem az egyházmegyei Főhatóság a lakbér összegére néve utasítást nem adott, a beadott kérelem teljesítését csak az 1899. szept. 1-én beálló tanévre helyezi kilátásba.

— **Iskolai vizsgálatok.** A helybeli r. k. iskolánál, mint már lapunkban jelezve volt, az évf. vizsgálatok f. hó 13., 14. és 15. napjain lesznek megtartva. Az iskolaszék elnöksége ez uton is felhívja a szülők és érdeklődők figyelmét erre s azon óhaját ad kifejezést, vajha megjelenésükkel minél jobban kimutatnák az iskola ügye iránti rokonszenves érdeklődésüket s minél ünnepeyesebbé tennék a gyermekekre nézve e jelentős napokat.

— **Vizsga Sashalmon.** A Harkányi uradalom sashalmi iskolájában f. hó 11-én tartott meg az évf. vizsgálat, mely tekintettel a kedvezőtlen viszonyokra, (a eseléd változásokat értve), elég jól sikerült.

— **Pályázat tanítói állomásra.** A Schiffer József lemondása folytán megürült tanítói állomásra a helybeli r. k. iskolaszék f. hó 26-ig hirdetett pályázatot. Fizetés 400 frt, lakbér 50 frt.

— **Rehabilitálva.** Kollár Frigyes — a ki a Norman-féle boltban történt merénylettel volt gyanúsítva — 20 napi fogság után szabadlábra lett helyezve, mert amint halljuk, tanukkal igazolta, hogy ő akkor egy több tagból álló társaságban időzött, mikor az eset történt. A fölmentő ítéletet természetesen csak a törvényszék mondhatja ki, mi ha meg lesz arról is készséggel teszünk említést. Állítólag csak azért volna Kollár gyanuba véve, mert az nap revolver töltényeket vásárolt.

— **Sorsjegy.** A kolozsvári szeretetház sorsjegyeinek húzása folyó hó 15-én és szeptember 15-én lesz.

— **Abony megmozdult.** Kevés ember tudja, hogy Abony város kimozdult a helyéről és odább gurult a földgömbön. Eddig ugyanis — ha Budapestre mentünk — a vasuton Szolnok felé is csak annyit fizettünk, mint Czepléd felé. Május közepe óta ez megváltozott. Czepléd felé az V. zónában megmaradtunk, de Szolnok felé már a VII. zónába, vagyis távolabb vagyunk téve, tehát arra felé többet kell fizetni. — A zónarendszer feltalálója nagyot nézne erre, hogy hát így is lehet?... Hiszen az matematikai lehetetlenség, hogy a körívnek egy bizonyos pontja egyszer közelebb, máskor távolabb esik a központtól... Na de ezen nem segít már száz ember sem. Csak azt vesszük zokon, hogy a vasuti alkalmazottak — kiknek ez tisztokban áll — nem értesítették a város közönségét a változásról; arról a változásról, a mi egyedül csak Abonyt érdekl. Így történt aztán, hogy néhányan szépen belekerültek a büntetésbe, mert a régi szokás szerént váltották a jegyet.

— **Akci.** A fogyasztási adó szerződése ez év végével lejár. Eddig 20.263 frtért bérelte a város, és évenként mindig volt rajta három vagy

négyezer forint haszna. Ettől a haszontól azonban a jövő évben már elesik a város, mert csak a bor- és hús-fogyasztási adó marad meg, — a cukor, sör és pálinka fogyasztási adót jövőre már a gyáros fizeti, azzal nem lesz dolga a községnek... Nem lesz vele dolga, baja; de nem is lesz rajta haszna. Pedig de ráférne az iskolákra az eféle jövedelem.

— **Gép verseny** Az országos magyar gazdasági egyesület, a jász-nagy-kun-szolnok megyei gazdasági egyesülettel karöltve, ez év szeptember havában géppróba versenyt rendez Szolnokon, mire felhívjuk gazdáink figyelmét.

CSARNOK.

PROLOG.*)

Irta: Viz Zoltán.

A május szép virága nyílik,
Mit fény s meleg megalkotott;
Új élet párját lehelve
Szívünk is tette vágyakoz.

A gyenge szájak összekötve
Erősen állják a helyet,
Mi is karöltve egyesültünk
S erőnknek im' gyümölcse lett.

A rabnak testén van bilincs csak,
De lelke száll, nincs kötve meg,
A munka földhöz von le minket,
De lelkiünk szebb hazán dereng.

Kis tényezőként néz az ember,
Mert munkánk az alapvetés,
De mindaz, ami nagy e földön,
Parányokból képezeték.

Dolgozva méhként szorgalommal,
Kicsinyből alkottunk nagyot;
Nemessé tesszük azt a lelket,
Mint Ég szerelme alkotott.

Az ismeretlenség homálya,
Mely életünkön át kísér,
Apostolként szegéyven élünk,
Ninesen számunkra itt babér.

Csak hogyha látjuk a gyümölcsöt,
Mit fáradságunk létrehoz,
Hálát magzat s szülő szívében,
Akkor vagyunk mi boldogok.

Kilépünk ime most elétek
Az élet festett színpadán,
Beesét művünknek hogy mutassuk
Az ember életén magán.

Mert, bár csak szini képben adjuk
A szépen irt történetet,
Ott benn a nagy életigazság,
A mely nem pusztá képzelt:

A lélekből formálhat egyikép
Az ember angyalt, ördögöt,
S jellem csak ott lesz törhetetlen,
Hol gond nevelve örködött.

Haladjunk hát mi egyetértve,
Tanítók és gondos szülők,
Legyen életben s iskolában
A bizalom, mi összeköt.

Egymást megértve, megbeesülve
Éljen család és iskola;
Akkor a jó mag felvirágozik
S bánatra nem lesz ok soha!

*) A helybeli r. kath. tantestület műkedvelői előadásán (június 5.) szavalta Horváth József.

Szerkesztői üzenetek.

Egy hazafi. Ön téved — uram — rettentően téved. Szerkesztőségünkre sem alólról, sem felülről, sem semmi oldalról nem gyakorolt nyomást senki, hogy a Kossuth-rágalmazók ellen tüntessünk vagy ne tüntessünk. Mi úgy vagyunk meggyőződve, hogy nem akad Abonyban egyetlenegy lélek, a ki undorral ne fordulna el azoktól a hazaárulóktól, a kik Kossuth apánk emlékét gyalázatos módon beszennyezni akarták. A mocskok, a piszok az árulók arcára

Nyomatott Szerdahelyi Jánosnál Abonyban.

hullott vissza arról a ragyogó fényű érc lapról, melyre minden igaz magyar keblében Kossuth Lajos dicső nagysága, igaz hazafisága van bevéve. Mi abonyiak nem tün-tetünk, — az árulókkal szóba nem állunk... Megvetjük őket.

VASUTI MENETREND.

1898. május 1-től.

Czepléd-ről-Szolnokra			Szolnokról-Czeplédre				
	Czepléd-ről indul	Abony-ból indul	Szolnokra érkezik		Szolnokról indul	Abony-ból indul	Czepléd-re érkezik
Reggel	5:05	5:53	6:24	Reggel	3:05	3:33	4:01
D. e.	9:40	10:11	10:36	Reggel	6:50	7:28	8:08
D. u.	2:35	3:06	3:30	D. e.	9:38	11:04	11:45
D. u.	5:00	5:27	6:00	Délben	12:15	12:45	1:20
Este	6:50	7:32	8:00	D. u.	5:00	5:29	6:00
Éjjel	9:40	10:21	10:52				

Czepléd-ről-Budapestre			Szolnokról-Budapestre		
	Czepléd-ről indul	Buda-pestre érkezik		Szolnokról indul	Buda-pestre érkezik
Sz. v. reggel	4:25	6:45	T. v. éjjel	12:10	5:00
Sz. v. reggel	4:51	7:15	Sz. v. éjjel	2:24	5:45
Sz. v. reggel	6:00	8:25	Sz. v. éjjel	2:49	6:10
Sz. v. d. e.	8:29	11:05	Sz. v. reggel	3:37	7:10
Gy. v. délb.	12:11	1:25	Sz. v. reggel	5:00	9:15
Sz. v. d. u.	1:30	4:05	Gy. v. reggel	5:39	7:50
Sz. v. d. u.	4:44	6:50	Gy. v. d. e.	11:19	1:10
Gy. v. este	6:26	7:40	Gy. v. d. e.	11:44	1:50
Sz. v. este	7:30	10:05	Sz. v. d. u.	3:35	6:20
Expr. v. minden hétfőn			Sz. v. d. u.	4:14	7:20
reggel	4:19	5:30	Sz. v. d. u.	4:43	8:10
Expr. v. minden szerdán			Gy. v. este	7:32	9:40
éjjel	11:39	12:50			

Budapest-ről-Czeplédre			Budapest-ről-Szolnokra		
	Buda-pest-ről indul	Czepléd-re érkezik		Buda-pest-ről indul	Szolnokra érkezik
Sz. v. reggel	6:40	9:08	Gy. v. reggel	6:45	8:46
Gy. v. d. e.	8:15	9:30	Sz. v. d. e.	8:10	10:56
Sz. v. d. e.	8:30	10:30	Sz. v. d. e.	8:30	11:21
Sz. v. délb.	12:05	2:25	Sz. v. d. e.	9:15	11:55
Gy. v. d. u.	2:30	3:46	Gy. v. d. u.	1:55	3:49
Sz. v. d. u.	3:05	5:25	Gy. v. d. u.	2:15	4:16
Sz. v. d. u.	4:25	6:36	Sz. v. d. u.	2:55	6:52
Sz. v. este	7:00	9:20	Sz. v. d. u.	5:45	9:02
Sz. v. éjjel	10:35	12:44	Sz. v. este	7:05	10:13
Expr. v. minden szerdán			Gy. v. este	9:15	11:12
éjjel	10:15	11:26	Sz. v. éjjel	10:00	1:00
Expr. v. minden vasárnap					
éjjel	12:00	1:00			

HIRDETÉS.

Rosenzweig J. órák

Abonyban

ajánlja magát mindennemű arany és ezüst tárgyak, zseb- és fali-órák legolcsóbbani eladására, ugyszintén arany és ezüst tárgyak, valamint órák javítására.

Minden raktáron lévő arany és ezüst tárgyon a m. kir. fémjelző hivatal bélyege látható. Az általam eladott, valamint javított órákért egy év jótállást vállalok.

Fenti tárgyak havi és heti részletekben is adatnak el.